

Via de taal van data naar betere resultaten

De resultaten van taal en (begrijpend) lezen houden de gemoederen in onderwijsland goed bezig. Taalbeleid staat dan ook hoog op de agenda's. Een opvallende ontwikkeling is de steeds grotere rol van data bij het opstellen van dit beleid. Het bestuur van NUOVO Scholen is hier al jaren voortvarend en ambitieus mee bezig. Zo ontstonden er dataprojectteams, is de rol van taalcoördinator in het leven geroepen en leren alle scholen de taal van data steeds vloeiender spreken.

DOOR MARJOLEIN VAN DIJK

Een ijzersterke analyse en glasheldere interpretatie van alle beschikbare onderwijsdata zijn nodig om een taalbeleid goed te kunnen onderbouwen. Een belangrijke maar ook complexe klus, die vraagt om vaardigheden die lang niet overal voorhanden zijn. Brigitte van Hilst, adviseur bij de CED-Groep, begeleidt het bestuur van NUOVO en haar scholen bij de nodige data-analyses. Zij maakt rapportages, vertaalt de cijfers naar heldere taal en voorziet in doordachte adviezen voor implementatie die verder gaat dan de sectie Nederlands. Doordat alle scholen van het bestuur hieraan meedoen, is het mogelijk te benchmarken. Met elkaar bekijken zij welke locaties op lezen of woordenschat excelleren en leren zij onderling van de aanpak van deze locaties.

Een traditie zet zich voort

In 2013 ging het opzetten van dataprojectteams van start. Tegelijkertijd trapte het project Taal Effect af. Die werkwijze is na afloop van het project met de NUOVO-scholen doorgezet. "Hoe het gaat met de kinderen in Utrecht e.o. op het gebied van taalonderwijs is een vraag die we nog steeds vanuit data beantwoorden," vertelt Marieke Folkers. Zij is rector van het Stedelijk Gymnasium, en sinds kort ook van de Internationale School. "De traditie was er al om de Diataal- en Cito-Volgoetsen samen met de CED-Groep te analyseren. Het is zo verhelderend om vanuit een wetenschappelijk onderbouwde blik te kijken, en ook echt samen met de scholen. Je merkt gewoon dat zo'n Diataal toets echt voorspelt hoe succesvol kinderen de rest van hun schoolcarrière zijn. Er zijn meerdere gezamenlijke bijeenkomsten georganiseerd om te kijken waar scholen elkaar kunnen versterken en waar we de volgende stap gaan zetten op het gebied van taalonderwijs."

De inburgering van data

"Het is heel erg vernieuwend en zeer waardevol om vanuit data-analyses naar een kind te gaan kijken. Je haalt de emotie uit de beoordeling en dat is denk ik een groot goed. Natuurlijk kennen docenten hun leerlingen goed en weten ze ongetwijfeld uit hun hoofd wie hun sterkste en zwakste leerlingen zijn. Aan deze professionals vragen om met data te gaan werken vraagt soms wel om een duwtje over de drempel. Als je erin duikt, ontdek je dat je zoveel dingen met elkaar kunt vergelijken. Het wordt steeds professioneler en ook toegankelijker, omdat we gewoon goede systemen hebben." Binnen NUOVO is nu op bestuursniveau een dataspecialist aangesteld. Iedere school heeft een dataprojectteam, met leden die geïnteresseerd zijn in data. "Dat is een hele grote, fantastische stap geweest," vertelt Marieke bevlogen.

De taal van data

De ontwikkelingen zijn in gang gezet en de trein rijdt door. Hier hoort de nodige professionalisering bij, die gaandeweg ook bijdraagt aan het vergroten van draagvlak. Marieke: "Dit is ook door de CED-Groep begeleid, door middel van trainingen. We verzoeken bijvoorbeeld in het analyseprogramma van Magister. De begeleiding ging vraaggericht. Wat wil jij leren over data? Op die manier zijn ook de dataprojectteams ondersteund." Docenten worden bevraagd op hun resultaten, die met één druk op de knop te vergelijken zijn met die van vorig jaar. Communiceren met behulp van data raakt op alle lagen van de organisatie ingeburgerd. In de loop van de tijd heeft iedereen een nieuwe, gezamenlijke taal leren spreken. "Als schoolleiders komen we iedere twee weken bij elkaar en daar is het regelmatig onderwerp van gesprek. Hierdoor wordt de leergemeenschap ook groter."

Concrete veranderingen

De data-analyses leidden voor NUOVO tot een aantal gerichte adviezen en concrete implementaties. “De verschillen zijn nu zo zichtbaar. Daarom besteden we meer aandacht aan het formatief evalueren. Hierbij gaat het dus niet om het behalen van een bepaald cijfer, maar om de ontwikkeling die een leerling doormaakt,” licht Marieke toe. “Verder nemen we deel aan het Honours Trajectum Utrecht (HTU), een positief ingestoken programma voor leerlingen met een taalachterstand. Ook hebben we ervoor gekozen om te gaan werken met taalcoördinatoren.” Een van de scholen van NUOVO is UniC, een school voor havo en vwo. Eline Uitdehaag en Caja Stokvisch vervullen daar de rol van taalcoördinator. Vol motivatie gingen zij aan de slag met hun taalmissie, ondersteund door data en analysegesprekken.

Beleid voor leesplezier

De belangrijkste pijl op de vrolijke boog van Eline en Caja is het vergroten van het leesplezier van de leerlingen. “We willen dat er meer wordt gelezen in de lessen. Met name bij het vak Nederlands is dat ook gebeurd. In die les is een leesrust ontstaan, waardoor kinderen makkelijker aan boeken kunnen komen,” vertelt Caja enthousiast. “De leesrust is een beetje mijn kindje,” vult Eline lachend aan. “Hoe kies je nou een goed boek? We hebben een bepaald aantal niveaus van boeken in de kist zitten. Alleen al het enthousiasme van de docenten zorgt dat de leerlingen geïnspireerd raken. In deze tijd van thuisonderwijs hebben we een ‘leesrust on tour’. Alle boeken uit de kist zitten achter in de auto en kinderen mogen zich aanmelden. Het is zo belangrijk dat de leerlingen lezen leuk vinden.”

Rechterkant tabel: er zijn 22% zeer goede lezers (niveau AA) en 37% goede lezers (niveau A). Vergeleken met de instroom is het aantal goede lezers elk jaar toegenomen.

Taal in de breedte

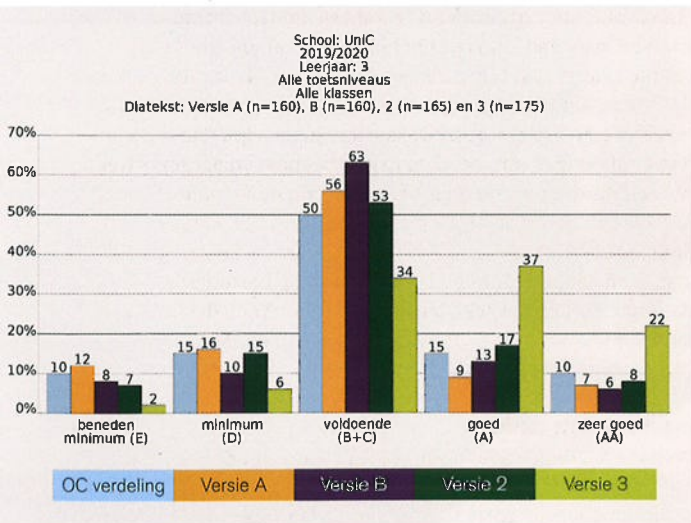
Waar leesplezier hét doel is voor de leerlingen, is het doel voor de docenten om veel meer taal te gaan integreren in de vakvakken. “We moeten onze collega’s natuurlijk wel meekrijgen. We willen daarom in de toekomst studiedagen organiseren. Ook liggen de uitkomsten van de Diatoetsen nu nog erg op de schouders van de docenten Nederlands. We willen mentoren hierover inlichten en ook laten weten hoe je ze bespreekt met

Het is zo verhelderend om vanuit een wetenschappelijk onderbouwde blik te kijken.

de leerlingen en de ouders. Zo gaat het ook meer leven in de school. Dit wordt een belangrijk onderdeel van ons taalbeleid,” legt Caja uit. Verder heeft UniC een dyslexiecoördinator en is er samenwerking met de orthopedagoog op onderwerpen als TOS en NLD. Eline: “Eventueel is er ook begeleiding en informatie voor de andere vakdocenten die veel lezen in hun lessen, zodat ook zij de nodige kennis krijgen.”

Kansengelijkheid

Zorgvuldige differentiatie is de sleutel om het beste uit iedere leerling te halen. “Differentiëren doen we op basis van de analyse van de Diatoetsen. We vormen dan een basisgroep, een ‘meer-groep’ en een ‘weergroep’. Alle groepen hebben hetzelfde leerdoel, alleen werken ze er op verschillende tempo’s aan en met een verschillende hoeveelheid instructie,” vertelt Eline. “Met de nulmeting in oktober heb je meteen een goed beeld.” In de loop van de tijd verandert de doelgroep van de school en neemt het aantal leerlingen met een migratieachtergrond toe. “Als we kijken naar de lage scores, dan zijn dat niet altijd deze leerlingen. Naast gedifferentieerde lessen bieden we het HTU-project aan voor leerlingen die meer taalondersteuning nodig hebben. Taal is altijd in beweging, net als ons ontwikkelproces,” besluit Caja. ●



Voorbeeldanalyse Tekstbegrip

Bovenstaande tabel toont in de lichtgroene balken hoe de leerlingen van UniC na drie jaar op tekstbegrip presteerden. De oranje balk geeft het instroomniveau van de leerlingen aan, de donkergroene balk het niveau na 1 jaar, de paarse balk het niveau na 2 jaar en de lichtgroene balk het niveau na 3 jaar.

Linkerkant tabel: na 3 jaar zijn er slechts 2% zeer zwakke lezers (niveau E) en 6% zwakke lezers (niveau D). Het landelijk gemiddelde ligt op respectievelijk 10 en 15%.

Datagestuurd werken

Wil je ook beleidskeuzes maken op basis van geanalyseerde je resultaten?

Laat je data voor je werken.

Lees meer <https://www.cedgroep.nl/taalbeleid>